

The event structure of prefixal verbs in Kurmanji Kurdish of Gilan

Iran Zamani Siboni¹
Roohollah Mofidi^{2*}

Abstract

This paper investigates the event structure of prefixal verbs in Kurmanji Kurdish of Rudbar (located in the south of Gilan province) and discusses the interpretational contribution of derivational prefixes to the event structure of these prefixal verbs. The research data has been gathered by means of interviewing a number of native speakers in the region and the oral fulfillment of a questionnaire. The findings show that derivational prefixes mostly denote a *directional concept* and make a motion verb. As a consequence, a punctual interpretation is typically developed in their instances, unless the linguistic or situational context triggers an accomplishment (i.e. telic and durative) event type. In the data corpus of this research, only a few stative verbs were found, and we could detect no prefixal verb in the activity event type. Therefore, the prefixal verbs of the Kurmanji of Gilan can exclusively express the three event types of state, achievement and accomplishment in their various meanings. These observations (the dominance of punctual interpretation and the absence of activity events) are probably in line with the typical meaning of prefixal verbs, i.e. the directional movement.

Keywords: event structure, Kurmanji Kurdish, prefixal verb, verbal derivational prefix.

Extended abstract

1. Introduction

This paper examines prefixal verbs in Kurmanji Kurdish of Gilan and attempts to determine the meaning of derived prefixes in these verbs in the framework of the features investigated in event structure studies. In other words, the main problem of the research is the role of these prefixes in determining the event type and how this event type interacts with other sentential elements (especially direct and indirect objects and adverbs). Prefixal verbs in Iranian languages are the result of combining derivational prefixes with simple verbs. Kurmanji

---

1. Master in General Linguistics, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran.
(izirmani390@gmail.com)

*2. Assistant Professor of General Linguistics, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran. (Corresponding Author: mofidi@hum.ikiu.ac.ir)

belongs to the northern sub-branch of Kurdish, and the Kurmanji Kurds of Southern Gilan settled down in the mountainous areas of this region as a result of two consequent movements at the time of the Safavid king Shah-Abbas and the Afshari king Nader-Shah.

2. Theoretical framework

Vendler (1957; reprinted 1967) classifies verbs based on *time schemes*, or more linguistically speaking, according to the temporal characteristics of verbs. In his original framework, the distinctions are made among the verbs in terms of characteristics such as being stative or process, bounded or unbounded, and durative or punctual. However, these differences cannot be explained in terms of the concept of *time* exclusively, and other factors like the presence or absence of objects, conditions of occurrence, and situation influence the event type. In general, based on the characteristic of (a)telicity and also its duration (the ability to extend the event on the time axis), the event types can be classified in four groups: state, activity, accomplishment and achievement.

3. Methodology

The data collection method of this research was a combination of library methods and fieldwork. First, by examining the grammars and available sources on different varieties of Kurmanji Kurdish, a list of prefixal verbs of these varieties was extracted, and based on this list, a questionnaire including 220 sentences was designed. Then, the Kurdish prefixal verbs of Kurmanji of Gilan were collected and recorded through interviews with native speakers of the Rudbar region. Most of the interviews were conducted with five speakers (one woman and four men), all of whom were born and lived in the village of Sibon (Khorgam district, Rudbar city, south of Gilan province) and their education ranged from primary school to associate degree. In the interview sessions, the speakers were asked to produce the questionnaire sentences in their own variety. If the speakers did not use prefixal verbs while translating the sentences, they were asked whether the prefixal verb in question (common in one of the Kurmanji varieties) is used in the Gilan variety, and their judgments were recorded. In total, the data corpus of this research amounts to 22 hours of recorded data from five main speakers and a number of others.

4. Results & discussion

In the data corpus of this research (the Kurmanji Kurdish of Gilan), at least 7 derivational prefixes were found which combined with the simple verbs, including *væ-*, *hel-*, *ra-*, *ti-*, *ru-*, *li-* and *dæ-/de-/da-*. Altogether, 20 prefixal verbs are made with these prefixes, including *væ-gærin* ('to go back'), *væ-gæranden* ('to return [something]'), *væ-šarten* ('to hide'), *væ-ræšin* ('to vomit'), *væ-jæneqin* ('to fit'), *hel-anin* ('to pick up'), *hel-keren* ('to uproot'),

hel-čenin ('to collect'), *hel-dayin* ('to lift'), *hel-ferin* ('to jump out [of sleep]'), *ra-kæten* ('to sleep'), *ra-buyin* ('to stand up'), *ti-kæten* ('to fall into'), *ti-keren* ('to put in'), *ru-nešten* ('to sit'), *li-xesten* ('to hit'), *da-keren* ('to bring down'), *da-kæten* ('to get off'), *de-xesten* ('to pull down'), *væ-dæ-xesten* ('to take out').

These verbs can be classified in three event types of stative, accomplishment, and achievement, and we could not detect any example of activity verbs among these prefixal verbs. As exemplified in the paper, either the prefix is responsible for the development of the event type, or the simple verb, or other sentential or situational elements. For example, if the direct object is an incremental theme, the resulted event will be an accomplishment. Furthermore, if the pragmatic nature of the object requires some time to be undergone by the action, this will also lead to the formation of an accomplishment.

5. Conclusions & suggestions

Out of the seven derivational prefixes which were introduced, five of them have *directional meaning*, at least in some of their meanings: *væ-* (back), *hel-* (upward), *ra-* (up/forward), *ti-* (in) and *dæ-/de-/da-* (downwards). In these examples, an achievement is usually developed, unless the linguistic or situational context motivates an accomplishment interpretation. Therefore, the achievement interpretation is the most dominant event interpretation for the prefixal verbs under investigation. The reason for this dominance is probably the nature of *moving in a specified direction*, which requires spending physical energy and occurs in the shortest possible time. The absence of activities in prefixal verbs can also be related to this explanation. On the other hand, in some of the meanings of the above-mentioned five directional prefixes, as well as in the examples of the prefixes *ru-* and *li-*, apparently a stronger semantic link has been established between the prefix and the verbal element, and in fact, a higher degree of lexicalization has occurred in the entire prefixal verb. As a result, in these examples, the semantic contribution of the prefix and the verbal element cannot be separated, and the contribution of the prefix to the event interpretation cannot be determined either.

Select bibliography

- Bahrami-Khorshid, S. & A. Namdari. 2019. "The study of prefixed verbs in Persian within the framework of construction morphology". *Journal of Western Iranian Languages and Dialects*, 7(25): 35-55. [In Persian].
- Cheraqi, Z. & Gh. H. Karimi-Doostan, 2014. "Classification of Persian verbs based on Event and Aspectual". *Research in Linguistics*, 4(2): 41-60. [In Persian]
- Gündoğdu, S. 2015. "Noun-verb complex predicates in Kurmanji Kurdish: A syntactic account", *Proceedings of ConSole XXIII*, 279-301.

- Mehrbakhsh, I. 2014. *A study of morphology, syntax and semantics of complex verbs in Kurmanji Kurdish*. MA thesis in Linguistics, Payame Noor University.
- Mofidi, R. 2011. *Event structure and its determinants in Persian*. PhD Thesis in linguistics, Tarbiat Modarres University. [In Persian]
- Mofidi, R. 2017. "The transitive-intransitive distinction for Persian simple verbs from an event structure perspective". In M. R. Razavi & M. Sanaati (eds.), *Essays in linguistics: A festschrift for Mohammad Dabir-Moghaddam*, 315-345. Tehran: Ketab-e Bahar. [In Persian].
- Rothstein, S. D. 2004. *Structuring events: A study in the semantics of lexical events*. Cornwall: Blackwell Publishing.
- Vendler, Z. 1957. "Verbs and times". *The Philosophical Review*, 66: 60-143. Reprinted in: 1967. *Linguistics in philosophy*. Ithaca, New York: Cornell University Press.
- Zamani Siboni, I. 2021. *The event structure of prefixal verbs in Kurmanji Kurdish of Roudbar*, MA thesis in linguistics, Imam Khomeini International University. [In Persian].
- Zarei, S. 2018. *The study of compounds and prefix verbs of Kurdish language (Kalhori dialect), relying on contemporary literary works*, MA thesis in linguistics, Ilam University. [In Persian].

How to cite:

Iran Zamani Siboni, I. & Mofidi, R. 2022. "The event structure of prefixal verbs in Kurmanji Kurdish of Gilan". *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani*, 1(13): 147-171. DOI:10.22124/plid.2022.22691.1611

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

ساخت رویداد افعال پیشوندی در کردی کرمانجی گیلان

ایران زمانی سبینی^۱روح‌الله مفیدی^۲

چکیده

این مقاله با بررسی افعال پیشوندی در کردی کرمانجی رودبار (جنوب استان گیلان)، دربارهٔ خوانش رویدادی این افعال و سهم پیشوندهای اشتقاقی در شکل‌گیری ساخت رویداد بحث می‌کند. داده‌های پژوهش در مصاحبه با تعدادی گویشور بومی و اجرای شفاهی پرسشنامه گردآوری شد. یافته‌ها حاکی از آن است که پیشوندهای اشتقاقی غالباً «مفهوم جهتی» دارند و یک فعل حرکتی می‌سازند. در این نمونه‌ها، معمولاً خوانش لحظه‌ای ایجاد می‌شود؛ مگر آنکه بافت زبانی یا موقعیتی باعث ایجاد رویداد تحقیقی (هدفمند و دارای قابلیت دیرش) شود. از سوی دیگر، فقط تعداد اندکی فعل ایستا در نمونه‌های افعال پیشوندی مشاهده شد و هیچ فعل پیشوندی با خوانش فعالیت یافت نگردید. بنابراین، افعال پیشوندی در کردی کرمانجی گیلان می‌توانند در معناهای مختلف خود فقط سه گونهٔ رویداد ایستا، حصولی و تحقیقی را بیان کنند. این مشاهدات (غلبهٔ خوانش لحظه‌ای و غیاب رویدادهای فعالیت) احتمالاً همسو با معنای غالب در افعال پیشوندی یعنی «حرکت جهت‌دار» است.

واژگان کلیدی: پیشوند اشتقاقی فعل، ساخت رویداد، فعل پیشوندی، کردی کرمانجی

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران. izirmani390@gmail.com

۲. استادیار زبان‌شناسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران. (نویسندهٔ مسؤول) mofidi@hum.ikiu.ac.ir

۱- مقدمه

آنچه در جهان رخ می‌دهد و سخنگو در معرض آن قرار می‌گیرد، در زبان منعکس می‌شود. رویدادها^۱ پیشامدهایی هستند که در جهان خارج از ذهن انسان رخ می‌دهد و سخنگو آنها را با «افعال» - به بیان دقیق‌تر، «محمول‌ها» - بازنمایی می‌کند. براین اساس، افعال را می‌توان مابه-ازای زبانی رویدادها از زاویه دید سخنگو دانست. در کلام دیگر، اینکه سخنگویان یک زبان چگونه به وقایع و اتفاقات اطراف خود می‌نگرند و آنها را در زبان خود رمزگذاری می‌نمایند، بسیار درخور توجه و بررسی است. مطالعات ساخت رویداد^۲ حوزه‌ای است که به دسته‌بندی رویدادها و بررسی ویژگی‌های معنایی آنها می‌پردازد و نحوه انعکاس این ویژگی‌ها در ساخت نحوی را در زبان‌های مختلف مقایسه می‌کند. در عین حال، خوانش رویدادی جمله محصول تعامل معنای محمول واژگانی با سایر عناصر واژگانی و نقشی در ساخت نحوی است.

مقاله حاضر به بررسی افعال پیشوندی در کردی کرمانجی گیلان می‌پردازد و تلاش می‌کند معنای پیشوندهای اشتقاقی را در این افعال در چهارچوب ویژگی‌های مطالعات ساخت رویداد تعیین کند. به بیان دیگر، مسأله اصلی پژوهش این است که این پیشوندها چه تأثیری در تعیین گونه رویداد دارند و این گونه رویداد چگونه با سایر اجزای جمله (خصوصاً مفعول مستقیم و غیرمستقیم و قیدها) تعامل برقرار می‌کند. افعال پیشوندی در زبان‌های ایرانی، حاصل فرایند ترکیب پیشوندهای اشتقاقی با افعال ساده هستند. این پیشوندهای فعلی، تکواژهایی مفید^۳ (غیرآزاد) هستند (نک. شقاقی، ۱۳۸۶: ۶۹-۷۱) و این ویژگی را می‌توان وجه تمایز افعال پیشوندی از افعال مرکب دانست که جزء غیرفعلی آنها تکواژ آزاد است. همچنین افزودن این پیشوندها به ریشه فعل معمولاً باعث تغییراتی در معنا می‌شود^(۱) (درباره این تغییرات معنایی در افعال پیشوندی فارسی، نک. طاهری، ۱۳۸۶؛ رضایتی کیشه‌خاله و دیان، ۱۳۸۸؛ گزارش ویندفور، ۱۹۷۹: ۱۱۵-۱۱۶ از تلگدی، ۱۹۵۵). از سوی دیگر، تفاوت اساسی این پیشوندهای زبان‌های ایرانی با/دات فعلی^۴ در زبان‌های ژرمنی (مانند انگلیسی) این است که این پیشوندها اصولاً با ریشه فعلی ترکیب می‌شوند و واژه واحد می‌سازند و سایر سازه‌های آزاد جمله - مانند قیدها و مفعول - نمی‌تواند بین آنها و ریشه فعل فاصله بیندازد. این پیشوندهای ایرانی را می‌توان شبیه پیشوندهای فعلی در زبان‌های اسلاوی دانست که مفاهیم ساخت رویداد را بیان می‌کنند. مثلاً ۱۹ تا ۲۱ پیشوند فعلی در روسی و ۱۹ پیشوند فعلی در بلغاری وجود دارد که باعث اشتقاق معانی واژگانی خاصی از فعل

-
1. events
  2. event structure
  3. bound
  4. verbal particles

می‌شوند (Slabakova, 2005). پیشوندهای مذکور در بلغاری مشخصا برای بیان نمود هدفمند^(۳) به کار می‌روند (Kempchinsky & Slabakova, 2005) و در روسی نیز بعضی از آنها معنای فعل را تغییر می‌دهند (Comrie, 1976: 89). همچنین برخی پژوهش‌ها معنای نتیجه‌ی^۱ را به پیشوندهای فعل در زبان‌های اسلاوی نسبت داده‌اند (Arsenijević, 2007).

زبان کردی به شاخه شمال غربی از زبان‌های ایرانی تعلق دارد و خود به سه دسته کردی شمالی، مرکزی و جنوبی تقسیم می‌گردد (Haig, 2008: 201-203; McCarus, 2009: 587). از کردی شمالی با عنوان *کرمانجی*^۲ نیز یاد می‌شود و در میان کردهای ترکیه، شمال عراق، سوریه، غرب دریایچه ارومیه، خراسان و اتحاد شوروی رایج است (ارانسکی، ۱۳۷۸: ۱۲۸). کردهای کرمانج خراسان در اوایل حکومت صفوی یعنی اوایل قرن دهم هجری برای جلوگیری از تاخت‌وتاز ترکمن‌ها و ازبک‌ها به مرزهای شمالی ایران انتقال داده شده‌اند (توحیدی، ۱۳۷۰: ۱۴؛ نجفیان، ۱۳۹۰: ۱۸). کردهای کرمانج جنوب گیلان نیز در نتیجه دو جابه‌جایی پیاپی که اولی در زمان شاه عباس صفوی و دیگری در زمان نادرشاه افشار رخ داد، در بخش‌های کوهستانی جنوب گیلان مستقر شدند و یک جزیره زبانی تشکیل داده‌اند (احسانی، ۱۳۸۴: ۸-۹؛ رضایتی کیشه‌خاله و اصغرزاده، ۱۳۹۵: ۵۳)^(۳).

روش گردآوری داده‌های این پژوهش، تلفیقی از روش کتابخانه‌ای و میدانی است. نخست، با بررسی دست‌نویزبان‌ها و منابع موجود درباره گونه‌های مختلف کردی کرمانجی، فهرستی از افعال پیشوندی در این گونه‌ها استخراج شد و براساس این فهرست، پرسشنامه‌ای در ۲۲۰ جمله طراحی شد. سپس افعال پیشوندی کردی کرمانجی گیلان در مصاحبه با گویشوران بومی منطقه رودبار، پرسش و ضبط صدا، گردآوری و ثبت شد. بیشترین مصاحبه‌ها با پنج گویشور - یک زن و چهار مرد - انجام شد که همگی متولد و ساکن روستای سیبُن - بخش خورگام، شهرستان رودبار - بودند و تحصیلاتشان بین ابتدایی تا کاردانی بود. در جلسات مصاحبه، از گویشوران خواسته می‌شد که جملات پرسشنامه را به گونه خودشان تولید کنند. در صورتی که گویشوران هنگام ترجمه جملات از افعال پیشوندی استفاده نمی‌نمودند، از آنها سؤال می‌شد که «آیا فعل پیشوندی مورد نظر - رایج در یکی از گونه‌های کرمانجی - در گونه گیلان کاربرد ندارد؟» و پاسخ ثبت می‌شد. در مجموع، پیکره داده‌های پژوهش حاضر، بالغ بر ۲۲ ساعت داده‌های ضبط‌شده از پنج گویشور اصلی و تعدادی گویشور دیگر است.

1. resultative
2. Kurmanji

مقاله حاضر در شش بخش تنظیم شده است. پس از مقدمه - شامل بیان مسأله، معرفی گونه زبانی مورد نظر و روش گردآوری داده‌ها، به معرفی ساخت رویداد و طبقه‌بندی‌های آن پرداختیم. بخش دیگر به پیشینه مطالعه فعل‌های پیشوندی در زبان کردی اختصاص دارد. در بخش چهارم به تحلیل داده‌های پژوهش از منظر ساخت رویداد و در بخش پنجم به جمع‌بندی نقش پیشوندها در شکل‌گیری خوانش‌های رویدادی پرداختیم.

۲- ساخت رویداد و دسته‌بندی‌های آن

به بیان کیش (2: 2008) در نظریه زبان‌شناسی معاصر، حوزه مطالعه ساخت رویداد از دل مطالعه‌های رویید که زنو وندلر^۱ انجام داد. وندلر (1957؛ تجدید چاپ: 1967) افعال را براساس «طرحواره‌های زمانی» یا به بیان زبان‌شناسانه‌تر، با توجه به مشخصه‌های زمانی افعال طبقه‌بندی کرد. در چهارچوب اولیه وندلر (97: 1967) بین افعال از حیث ویژگی‌هایی مانند ایستا/ فرایندی بودن، مقید/ نامقید بودن و دیرشی/ لحظه‌ای بودن تفاوت‌هایی وجود دارد. با این حال، این تفاوت‌ها را صرفاً با مفهوم زمان^۲ نمی‌توان توضیح داد و عوامل دیگری همچون حضور یا عدم حضور مفعول‌ها، شرایط وقوع و موقعیت نیز بر گونه رویداد تأثیر می‌گذارد.

وندلر (100: 1967) در قدم اول، توجه خود را به افعالی که ساخت استمراری را در زبان انگلیسی می‌پذیرند، معطوف می‌دارد. به گفته او، اگر کسی که می‌دود یا ارابه‌ای را هل می‌دهد، حتی اگر در لحظه بعد بایستد، باز هم عمل «دویدن» یا «هل دادن ارابه» صدق می‌کند. به بیان دیگر، کسی که از دویدن باز ایستاده، به هر روی دویده؛ و کسی که هل دادن گاری را متوقف نموده، به هر حال آن را هل داده است. این رویدادها را می‌توان ناهدفمند^۳ (فاقد نقطه پایان طبیعی) نامید. در تقابل با آن، اگر کسی که دایره‌ای می‌کشد و یا یک مایل می‌دود، به عمل خود ادامه ندهد و متوقف شود، دیگر «کشیدن دایره» یا «دویدن مسافت یک مایل» صدق نخواهد کرد. در کلام دیگر، اگر کسی در جریان یک مایل دویدن متوقف شود، دیگر یک مایل ندویده؛ یا اگر از کشیدن دایره دست بکشد، دیگر یک دایره نکشیده است. چنین رویدادهایی را هدفمند (دارای نقطه پایان طبیعی) می‌نامند (درباره ویژگی‌های رویدادها در زبان فارسی، نک. Folli, Harley & Karimi, 2005؛ ابوالحسنی چیمه، ۱۳۹۰؛ مفیدی، ۱۳۹۰؛ چراغی و کریمی دوستان، ۱۳۹۲؛ مفیدی و ربانی، ۱۳۹۹؛ رضایی و مکارمی، ۱۴۰۰).

1. Zeno Vendler
2. time
3. atelic

در مجموع، براساس ویژگی (نا)هدفمندی^۱ و همچنین دیرش^۲ (قابلیت امتداد رویداد در محور زمان)، گونه‌های رویداد^۳ را می‌توان این‌چنین تفکیک و توصیف نمود:

الف) ایستا^۴: در طول بازه زمانی‌شان تغییری نمی‌کنند و یک وضعیت ثابت را نشان می‌دهند. این رویدادها نقطه پایان ندارند و از قابلیت امتداد برخوردار و ناهدفمندند. بنابراین، رویداد ایستا در هر لحظه از بازه زمانی که در آن به وقوع پیوسته‌است، صدق می‌کند. افعالی همچون «بودن»، «داشتن»، «دانستن» و «دوست داشتن» به این‌گونه از رویداد تعلق دارند (برای معرفی ویژگی‌های دو فعل اول، نک. مفیدی، ۱۳۹۰: ب).

ب) فعالیت^۵: ناهدفمند و فاقد نقطه پایان طبیعی است. افعال متعلق به این گونه رویداد، پویا هستند و در طول بازه زمانی‌شان وقوع تغییراتی در جهان را گزارش می‌کنند؛ مانند «راه رفتن»، «رانندگی کردن»، «دویدن» و «گفت‌وگو کردن». زیررویدادهای این رویدادها همگی یکنواخت و یکدست‌اند، یعنی مثلاً اگر کسی دو ساعت راه رفته‌است، ده دقیقه ابتدای بازه زمانی و ده دقیقه انتهایی آن، هر دو، راه رفتن محسوب می‌شوند و هر کدام مستقلاً مصداقی از وقوع رویدادند (نک. Rothstein, 2004: 17).

ج) تحقق^۶: هدفمند (دارای نقطه پایان) است و فاقد زیررویدادهای یکنواخت و یکدست. افعال تحقق نیز در طول بازه زمانی‌شان تغییراتی را گزارش می‌کنند و چون از قابلیت امتداد برخوردارند، مرحله‌وار نیز هستند، یعنی وقوع آنها مراحل دارد؛ شامل آغاز، میانه و پایان. افعالی همچون «تعمیر کردن»، «نوشتن» و «پختن» را می‌توان به‌عنوان مثال ذکر کرد (جراغی و کریمی‌دوستان، ۱۳۹۲: ۵۷-۵۸). این رویدادها تا هنگامی که به نقطه پایان نرسند، وقوع نیافته‌اند؛ یعنی وقوع آنها مستلزم رسیدن به نقطه پایان است.

د) حصولی^۷: آنی و لحظه‌ای‌اند و نقطه آغاز و پایان‌شان یکی است. به همین دلیل معمولاً همراه قیدهای دیرشی^۸ به کار نمی‌روند؛ مگر آنکه معنایشان تغییر کند. حصولی‌ها نیز همچون تحقق‌ها و فعالیت‌ها، بیانگر تغییراتی در طول بازه زمانی‌شان هستند و همانند افعال تحقق، هدفمند و دارای نقطه پایان‌اند. افعالی همچون «مُردن»، «تصادف کردن»، «رسیدن» و «برداشتن» به طبقه حصولی تعلق دارند^(۴).

1. (a)telicity
2. duration
3. event types
4. stative
5. activity
6. accomplishment
7. achievement
8. durative

۳- پیشینه مطالعه افعال پیشوندی کردی

آثاری که مستقیماً یا به‌عنوان بخشی از حوزه مطالعاتی خود، به بررسی مقوله «فعل» در یکی از گونه‌های کردی پرداخته‌اند، فهرست و معانی افعال پیشوندی در آن گونه را نیز ارائه کرده‌اند، از جمله: تاکستان^۱ (2006)، کلباسی (۱۳۸۶)، کبودی (۱۳۹۰)، مردوخ‌ی (۱۳۹۱)، ملک‌یان (۱۳۹۲)، رنجبر (۱۳۹۴)، مهربخش (۱۳۹۳ [۲۰۱۴])، گوندغدو^۲ (2015) و زارعی (۱۳۹۷). در این بخش، سه اثر آخر به واسطه دستاوردهای تحلیلی‌شان در مورد افعال پیشوندی در کردی، به اختصار معرفی می‌شوند.

مهربخش (۱۳۹۳) در پژوهش خود درباره افعال مرکب (شامل افعال پیشوندی) در کرمانجی ارومیه، پیشوندهای فعلی را قیدهای جهت‌ی می‌داند که به‌عنوان تکواژ مقید استفاده می‌شوند و از -da- hil- ra- ve- wer- نام می‌برد. او معتقد است شباهت بین پیشوندهای -da- ra- ve- و -da- hil- ra- ve- پس/اضافه‌های^۳ ra da ve و می‌تواند شاهدهی بر این مدعا باشد که این /دات/ ریشه مشترکی با قیدهایی دارند که به پیشوند بدل شده‌اند (مهربخش، ۱۳۹۳: ۷۸). از دید او، بعضی از افعال پیشوندی، معنای قابل پیش‌بینی خود را از دست داده‌اند و معنای کاملاً متفاوت و غیرمرتبطی گرفته‌اند، درحالی‌که تعدادی از افعال پیشوندی، همچنان معنای انباشتی^۴ خود را حفظ نموده‌اند (همان: ۱۲۳). وقتی این پیشوندها به افعال حرکتی متصل می‌شوند، اغلب معنای انباشتی دارند، اگرچه ممکن است گاه معنای اصطلاحی (غیرانباشتی) هم داشته باشند (همان: ۸۰). مثال‌های (۱. الف) و (۱. ب) به ترتیب، معنای انباشتی و غیرانباشتی را در افعال پیشوندی نشان می‌دهند:

- (مهربخش، ۱۳۹۳: ۷۶) rož hil-at. (الف. ۱)
 [م] گذشته. آمدن-اشتقاقی روز
 «روز (آفتاب) بالا آمد.»
- (مهربخش، ۱۳۹۳: ۷۳) ewr-an esman da-girt. (ب)
 [م] گذشته. گرفتن-اشتقاقی آسمان جمع-ابر
 «برها آسمان را پر کردند.»

1. Thackston
 2. Gündoğdu
 3. postpositions
 4. particles
 5. compositional

از جمله مواردی که مهربخش (۱۳۹۳) به طرح مفاهیم ساخت رویداد پرداخته، این است که افعال سبک hatin (آمدن)، anin (آوردن)، čun (رفتن) و birin (بردن) را در گروه/فعال حرکتی^۱، و افعال ketin (افتادن) و xistin (زدن) را در گروه/فعال تغییر وضعیت^۲ قرار داده‌است. وی همچنین در مواردی به خوانش ایستا و پویا برای پیشوندهای اشتقاقی اشاره کرده‌است (مهربخش، ۱۳۹۳: ۱۰۱-۱۰۲).

گوندغدو (2015) نیز عمدتاً ویژگی‌های نحوی و ساخت موضوعی محمول‌های مرکب - شامل افعال پیشوندی - در کرمانجی - گونه شهر موئن در ترکیه - را تحلیل نموده‌است. وی مدعی است که با توجه به مدل پیشنهادی هیل و کیسر^۳ (۲۰۰۲)، محمول‌های مرکب اسمی - فعلی از جهت وجود ساخت‌های متعددی زیرساختی که در آنها یک فعل سبک عامل‌دار، مفعول اسمی خود را برمی‌گزیند، شبیه افعال نامفعولی هستند^۴. گوندغدو (2015: 281) از پیشوندهای فعلی با عنوان/ادات یا حرف اضافه یاد کرده و به افعال پیشوندی der-ketin, da-čun و je-kirin اشاره نموده که به ترتیب به معنای «غرق شدن»، «فراموش کردن» و «بریدن» است.

زارعی (۱۳۹۷) هم به افعال مرکب و پیشوندی در کردی کله‌ری - از شاخه جنوبی زبان کردی - پرداخته و به‌طور خاص به ویژگی‌های پیشوندهای da و hæl اشاره می‌کند. به زعم او، به‌طور کلی، ۱۶ پیشوند اشتقاقی در این گونه زبانی وجود دارد که هفت تا از آنها با افعال ترکیب می‌شوند و ۱۱۵ فعل پیشوندی می‌سازند. او اولین کارکرد این پیشوندها را آن می‌داند که حکم قید را برای فعل دارند و بیانگر مفاهیمی همچون «بالا، پایین، پیش، پس، حرکت» در این جهت‌ها هستند. همچنین دومین کارکرد آنها تقویت معنایی و ایجاد تأکید در افعال پیشوندی، و سومین کارکردشان ایجاد معنا و مفهومی تازه در فعل است (برای نمونه‌هایی از هر کدام، نک. زارعی، ۱۳۹۷: ۹۸-۹۹).

۴- تحلیل داده‌های پژوهش

در این بخش، ابتدا پیشوندهای اشتقاقی فعل در کردی کرمانجی گیلان معرفی می‌شوند و سپس به بررسی افعال پیشوندی مشتق از آنها به لحاظ خوانش رویدادی خواهیم پرداخت. داده‌های این بخش، همگی از پیکره پژوهش حاضر استخراج شده‌اند و برای آوانگاری آنها از نشانه‌های الفبای آوایی آمریکای شمالی^۴ استفاده شده‌است (برای جدول نشانه‌ها، نک. مدرسی

1. verbs of movement

2. change of state verbs

3. Hale & Keyser

4. North American Phonetic Alphabet (APA)

قوامی، ۱۳۹۶: ۵۰-۵۳)، اما برای واژه‌های باز پیشین و پسین، به ترتیب، نشانه‌های [æ] و [a] به کار گرفته شده‌است. برای زیرنویس داده‌ها نیز تلاش شده قاعده‌های زیرنویس دانشگاه لایپزیگ^۱ (نسخه ۲۰۱۵) در فارسی معادل‌سازی شود و از سایر نمادهای کلی آن مجموعه (نقطه، خط تیره و ...) نیز استفاده شده‌است. همچنین برای زیرنویس پیشوندهای اشتقاقی، مانند تکواژهای دستوری، برچسب اشتقاقی (با حروف برجسته و ریزتر) در نظر گرفته شده تا اظهار نظر در مورد معنای این پیشوندها به بخش (۵) موکول شود.

۴-۱- پیشوندهای اشتقاقی فعل

در مجموع، حداقل ۷ پیشوند اشتقاقی در ترکیب با افعال در پیکره پژوهش یافت شد که عبارت‌اند از: -væ- hel- , -ra- , -ti- , -ru- li- و -da- / -de- / -dæ (برای توضیح نگارندگان درباره تکواژگونه‌های پسوند آخر، نک. بخش ۵-۷). مثال‌های زیر را به‌عنوان نمونه در نظر بگیرید:

o hel-ani-ni	čeže ker-eni	av-e	zærf-i	(الف. ۲)
ج- گذشته آوردن- اشتقاقی و	۱ج- گذشته کردن	پر مفعولی- آب	اضافه ^۲ - ظرف	
« ظرف آبو پر کردیم و برداشتیم.»				
ti-tæ-ke-yæ.	xeyli	usut	xorak-an	me urti
۳م- کردن-ناکامل ^۳ - اشتقاقی	زیاد	فلفل	جمع- غذا	در من
«مامانم تو غذاها زیاد فلفل می‌ریزه.»				
x ^w a.	sar-i	žur-e	ber	hel-da,
خود اضافه-سر	اضافه-بالا	۳م[گذشته بردن	۳م[گذشته دادن- اشتقاقی	مفعولی ^۴ -وزنه
«وزنه رو بلند کرد، برد بالا سرش.»				

در مثال (الف. ۲)، فعل اول (čeže kereni) یک فعل مرکب است که از ترکیب صفت و فعل سبک تشکیل شده‌است. فعل دوم (helanini) نمونه‌ای از افعال پیشوندی است که از ترکیب پیشوند اشتقاقی hel- با فعل anin (آوردن) شکل گرفته‌است. وجه اشتراک این دو فعل، فرایند واژه‌سازی مشابهی است که منجر به تشکیل آنها شده‌است: ترکیب^۵ وجه افتراق این دو

1. The Leipzig Glossing Rules
2. genitive
3. imperfective
4. accusative
5. compounding

فعل نیز آزاد بودنِ تکواژ *čeže* و مقید بودنِ تکواژ *hel-* است. در مثال (ب.۲) *ti-tæ-ke-yæ* یک فعل پیشوندی سه‌طرفیتی است که حاصل ترکیب پیشوند اشتقاقی *-ti* و فعل سبک *ke* (کردن) است. این نمونه، حضور همزمان پیشوند اشتقاقی *-ti* به‌عنوان یک تکواژ مقید و حرف اضافه *urti* به‌عنوان یک تکواژ آزاد (هر دو با معنای مشابه «حرکت به سمت داخل») را به‌خوبی نشان می‌دهد. فعل اول در مثال (پ.۲) نیز نتیجه ترکیب پیشوند اشتقاقی *-hel* و فعل *da-* (دادن) است. در این نمونه هم پیشوند اشتقاقی *-hel* و حرف اضافه *žur* (هر دو با معنای مشابه «حرکت به سمت بالا») دیده می‌شود.

از سوی دیگر، استدلالی که تمایز ساخت‌واژی پیشوندهای اشتقاقی از ریشه فعل را اثبات می‌کند، جایگاه ظهور وندهای تصریفی در ساختمان افعال پیشوندی است. چنان‌که در نمونه‌های زیر دیده می‌شود، وندهای نمود و نفی بین پیشوند اشتقاقی و ریشه فعل می‌آیند. در جمله (الف.۳) *tæ* نشانه نمود ناکامل است که بین *hel* (پیشوند اشتقاقی) و *k* (ریشه فعل) ظاهر شده؛ و در جمله (ب.۳) *næ* نشانه نفی است که بین *li* (پیشوند اشتقاقی) و *xest* (ریشه فعل) در زمان گذشته آمده است. این آرایش‌ها نشان می‌دهند که پیشوند اشتقاقی و ریشه فعل، تکواژهایی متمایز هستند.

۳.الف) *æw giya-ʔe hærz urti zævi-ye hel-tæ-k-e.*

۳-کندن-ناکامل-اشتقاقی غیرفاعلی^۱-مزرعه در هرز اضافه-علف او

«اون داره علف هرز رو تو مزرعه می‌کنه.»

ب) *æz wi xozan-e li-næ-xest-em.*

۱-گذشته.زدن-نفی-اشتقاقی مفعولی-بچه این من

«من این بچه رو نزدم.»

در کل پیکره پژوهش، ۲۰ فعل پیشوندی دیده می‌شود که فهرست کامل آنها همراه با معنایشان (داخل پرانتز) در جدول (۱) ارائه شده است:

جدول ۱- افعال پیشوندی کردی کرمانجی گیلان (دسته‌بندی بر اساس پیشوند)

فعل پیشوندی					پیشوند اشتقاقی	ردیف
væ-ǰæneqin (جا خوردن)	væ-ræšîn (استفراغ کردن)	væ-šarten (پنهان کردن)	væ-gæranden (برگرداندن)	væ-gærin (برگشتن)	væ	۱
hel-ferin (از خواب پریدن)	hel-dayin (بلند کردن)	hel-čenin (جمع کردن)	hel-keren (از ریشه کندن)	hel-anin (برداشتن)	hel	۲
			ra-buyin (بلند شدن)	ra-kæten (خوابیدن)	ra	۳
			ti-keren (داخل کردن)	ti-kæten (داخل افتادن)	ti	۴
				ru-nešten (نشستن)	ru	۵
				li-xesten (زدن)	li	۶
			da-kæten (پیاده شدن)	da-keren (پایین آوردن)	da	۷
				de-xesten (پایین کشیدن)	de	۸
				væ-dæ-xesten (بیرون آوردن)	væ+dæ	۹

در مقام جمع‌بندی، به استناد توضیحات نظری بخش (۱)، پنج ویژگی اصلی برای پیشوندهای فوق می‌توان برشمرد که بخش (۴-۳) به تشریح برخی از این ویژگی‌ها در نمونه‌های آنها خواهد پرداخت:

(۱) از لحاظ ساختاری، این پیشوندها با فعل ترکیب شده‌اند و یک واحد ساختاری مرکب تشکیل داده‌اند. بعضی دستوره‌های زبان فارسی، بر مبنای همین وجه اشتراک، افعال پیشوندی را نیز نوعی فعل مرکب دانسته‌اند. برای مثال، ماهوتیان (۱۳۷۸: ۲۶۹) افعال درموندن و فرورفتن را حاصل ترکیب حرف اضافه با فعل می‌داند. یوسف (2018: 162) نیز افعال برگشتن و درآوردن را در کنار سایر افعال مرکب بررسی کرده‌است.

(۲) از لحاظ ساختاری، این عناصر، تکواژ مقید محسوب می‌شوند، زیرا همواره در اتصال با ریشه فعل به کار می‌روند. این رفتار، آنها را به مقوله «وند» منتسب می‌کند. در سنت مطالعات زبان‌های ایرانی (شامل دستوره‌های سنتی و پژوهش‌های زبان‌شناختی) معمولاً واحدهای ساختاری-معنایی حاوی این عناصر را افعال پیشوندی می‌نامند (برای نمونه، نک. Windfuhr, 1979 و مقالات متعددی در Windfuhr, 2009^(۴)).

۳) از لحاظ معنایی، این پیشوندها تکواژهای واژگانی محسوب می‌شوند و بنا به تعریف، در شکل‌گیری معنای واژگانی کلّ ترکیب مشارکت دارند. این ویژگی که عناصر مذکور را از وندهای تصریفی (دارای نقش دستوری) متمایز می‌کند، مشخصاً در زبان‌های اسلاوی نیز دیده می‌شود (درباره این افعال و نوع مشارکت معنایی پیشوند در روسی، نک. Zinova, 2021).

۴) از لحاظ خوانش کلّ ترکیب، زنجیره حاصل گاهی معنای انباشتی دارد و گاهی معنای غیرانباشتی (اصطلاحی). در حالت اول، سهم پیشوند در معنای واژگانی و رویدادی کلّ ترکیب را به‌دقت می‌توان تعیین کرد. در حالت دوم، صرفاً می‌توان به شواهد غیرمستقیم (معنای عناصر مشابه در سایر زبان‌های ایرانی) بسنده کرد^(۷).

۵) از لحاظ تحولات تاریخی، خاستگاه عناصر مورد بحث و مسیر دستوری‌شدگی آنها در زبان‌های ایرانی، در مطالعات آینده قابل بحث و پژوهش است.

۴-۲- ساخت رویداد افعال پیشوندی

در این بخش، بررسی خواهد شد که افعال جدول (۱) کدام گونه‌های رویداد را بیان می‌کنند و تنوعات خوانشی آنها چگونه شکل می‌گیرد. مهم‌ترین نکاتی که در اینجا باید به آنها توجه کرد، این است که اولاً معنای افعال پیشوندی نیز مانند سایر واژه‌های زبان، در بافت زبانی و موقعیتی شکل می‌گیرد و در نتیجه، خوانش رویدادی هم باید در سطح جمله تعیین شود (نک. Thompson, 2005; Verkuyl, 1993؛ و مقالات متعددی در Truswell, 2019؛ و ثانیاً پدیده چندمعنایی^۱ نیز در مورد این افعال می‌تواند مشاهده شود و بر خوانش رویدادی‌شان تأثیرگذار باشد. بررسی‌های نگارندگان نشان می‌دهد که افعال پیشوندی در کرمانجی گیلان می‌توانند در معناهای مختلف خود، سه گونه رویداد ایستا، حصولی و تحقیقی را بیان کنند. این سه گونه رویداد به ترتیب در بخش‌های فرعی زیر ارائه خواهد شد (برای داده‌های بیشتر از کرمانجی گیلان و همچنین توضیح مفصل‌تر، نک. زمانی سبینی، ۱۴۰۰). تبیین نگارندگان در خصوص علت احتمالی غیاب رویدادهای فعالیت در میان افعال پیشوندی نیز در بخش ۶ خواهد آمد.

۴-۲-۱- رویدادهای ایستا

چنان‌که در بخش (۲) اشاره شد، این رویدادها برقرار بودن یک وضعیت در یک بازه زمانی را نشان می‌دهند (درباره انواع ایستاها، نک. Husband, 2012; Arche, 2006). از افعال جدول (۱) فقط

1. polysemy

دو فعل ra-kæten و ru-nešten می‌توانند ایستا باشند. هر دو فعل می‌توانند هر دو معنای وضعیت ثابت (به ترتیب، به معنای «در حال خواب بودن» و «در حالت نشسته قرار داشتن») و تغییر وضعیت (به ترتیب، به معنای «به خواب رفتن» و «به حالت نشسته درآمدن») را بیان کنند. وضعیت ثابت، بیانگر یک رویداد ایستاست و تغییر وضعیت، یک رویداد حصولی را نشان می‌دهد (نک. بخش ۴-۲-۲). مثال‌های زیر را در نظر بگیرید:

الف) ۴. tā-xaz-eni   čæn sa'æt ra-kaw-eni.

۱-ج-ماندن-اشتقاقی ساعت چند ۱-ج-خواستن-ناکامل

«می‌خواهیم چند ساعت بخوابیم.»

ب) læ ivar ta sebisær læ pal-i ar-e ru-nešt-en.

۳-ج-گذشته-نشستن-اشتقاقی غیرفاعلی-آتش اضافه-کنار در صبح تا شب از

«از شب تا صبح جلوی آتش نشستند.»

جمله (الف.۴) نمونه‌ای از خوانش ایستای فعل ra-kæten است. جزء اول (ra-) در شرف‌کندی (۱۳۶۹: ۳۳۷) چنین تعریف شده است: «پیشوندی است حالت افقی را می‌رساند» و جزء دوم (kæten) نیز در گونه‌های متعدد کردی - با همین صورت آوایی یا صورت‌های مشابه - به معنای «افتادن» است (نک. مهربخش، ۱۳۹۳؛ مرادی، ۱۳۹۴: ۲۱۲-۲۱۳؛ رنجبر، ۱۳۹۴: ۱۷۵؛ علی‌یاری بابلقانی، ۱۳۹۶: ۲۹۵). در گونه مورد مطالعه در مقاله حاضر، ظاهراً معنای تحت‌اللفظی «ماندن در حالت افقی» به معنای اصطلاحی «خوابیدن» تبدیل شده است. این معنای نهایی، با معناهای «بر بستر بیماری افتادن» و «دراز کشیدن به قصد خواب» برای فعل ساده kæten در بعضی گونه‌های دیگر کردی قرابت دارد (نک. شرف‌کندی، ۱۳۶۹: ۶۷۲). از سوی دیگر، یکی از آزمون‌هایی که ایستایی این فعل پیشوندی را اثبات می‌کند، این است که با قید دیرشی «چند ساعت» (سازگار با ایستاهای) به کار رفته است (۸). همچنین به‌عنوان آزمون دوم، اجزای بازه زمانی این رویداد، کاملاً یکنواخت و یکدست است، یعنی هیچ تغییری در طول این بازه‌های زمانی که رویداد در حال وقوع است (از زمان شروع تا زمان پایان آن) مشاهده نمی‌شود. به بیان واضح‌تر، نحوه وقوع رویداد «خوابیدن» مثلاً در نیم‌ساعت اول و نیم‌ساعت آخر، هیچ تفاوتی ندارد. این ویژگی نیز از مشخصه‌های رویدادهای ایستاست که در مطالعات ساخت رویداد، از آن باعنوان همگن بودن^۱ اجزای رویداد یاد می‌شود (نک. Rothstein, 2004؛ Phillip, 1999).

1. homogeneity

جمله (۴.ب) هم نمونه‌ای از فعل *ru-nešten* با خوانش ایستاست. هر دو آزمون فوق را می‌توانیم برای نشان دادن ایستایی این رویداد نیز استفاده کنیم: «از صبح تا شب» یک قید دیرشی است و ثنیا بازه وقوع رویداد، همگن است.

۴-۲-۲- رویدادهای حصولی

در بخش (۴-۲-۱) به دو نمونه از افعال تغییر وضعیت اشاره شد. این افعال در دسته‌بندی وندلر، حصولی محسوب می‌شوند؛ زیرا رویدادی را رمزگذاری می‌کنند که بلافاصله پس از آغاز شدن، به پایان می‌رسد و متضمن هیچ رویدادی فرعی نیست. در یک نگاه کلی‌تر، همه افعال مرکب و پیشوندی که با فعل سبک «شدن» یا مفاهیم مشابه ساخته می‌شوند، اصولاً گذار از یک وضعیت به وضعیت دیگر را نشان می‌دهند (برای نمونه‌های این فعل سبک در فارسی و خوانش رویدادی آنها، نک. Folli, R, H. Harley & S. Karimi, 2005). در کرمانجی گیلان، فعل پیشوندی *ra-buyin* در مثال (۵) نمونه‌ای از این مقوله است:

۵) axer-eš tæsmim gert-i læ šun-i xo ra-b-i?

۲-م-شدن-اشتقاقی خود اضافه-جا از ۲-گذشته.گرفتن تصمیم ش-آخر

«بالاخره تصمیم گرفتی از سر جات پا شی؟»

فعل «بودن» در کردی و بسیاری از زبان‌های ایرانی، علاوه بر خوانش ایستای پیش‌فرض (به‌عنوان فعل ربطی) می‌تواند به‌تنهایی یا در ترکیب با پیشوندهای اشتقاقی، مفهوم «تغییر وضعیت» را بیان کند (برای نمونه، نک. مرادی، ۱۳۹۴: ۲۳۸-۲۳۹؛ علی‌باری بابلقانی، ۱۳۹۶: ۳۲۰-۳۲۱؛ سبزه‌علیپور، ۱۳۹۴: ۳۱۸-۳۱۹؛ اسماعیلی، ۱۳۹۰: ۲۹۴-۲۹۵؛ برجیان، ۱۳۹۴: ۲۵۸-۲۵۹). در کرمانجی گیلان نیز فعل ساده *buyin* به‌تنهایی خوانش ایستا دارد^(۹) و افزوده شدن *ra-* به ریشه فعل، خوانش حصولی به آن می‌دهد. در واقع، به لحاظ معنایی، مثال (۵) و بیشتر افعال جدول (۱) را می‌توان فعل حرکتی دانست. افعال حرکتی معمولاً لحظه‌ای‌اند و رویداد حصولی می‌سازند^(۱۰). مهم‌ترین معیاری که حصولی بودن این افعال را نشان می‌دهد، این است که رویدادهای متناظر با آنها فاقد مراحل درونی (آغاز، میانه و پایان) هستند. به بیان دیگر، این رویدادها به محض آغاز شدن، به پایان می‌رسند و تقریباً هیچ مدت‌زمانی در این میان طی نمی‌شود. همچنین آزمون «باهم‌آیی با قیده‌های لحظه‌ای» را می‌توان در مورد این رویدادها اجرا کرد، یعنی می‌توان چنین قیدهایی را با افعال حصولی به کار برد؛ مانند جمله (۶) که قید لحظه‌ای *yeku* (ناگهان) با رویداد حصولی *ra-bu* (پا شد) آمده است:

۶) yeku læ šun-i xo ra-bu.

[م۳] گذشته شدن - اشتقاقی خود اضافه - جا از ناگهان
«ناگهان از سر جاش پا شد.»

در بعضی از افعال پیشوندی که مفهوم حرکتی دارند، ریشه فعل نیز حرکتی است و در بعضی از آنها ریشه فعل، مفهوم حرکتی ندارد و فقط پیشوند اشتقاقی با معنای جهت‌اش، کل ترکیب را به فعل حرکتی تبدیل می‌کند. این دو دسته به ترتیب در (۷.الف) و (۷.ب) نشان داده شده‌اند:

۷.الف) pærviz jæbæ-yæ hel-ani læ vera da-ni

[م۳] گذشته گذاشتن اینجا در [م۳] گذشته آوردن - اشتقاقی مفعولی - جعبه پرویز
«پرویز جعبه رو برداشت اینجا گذاشت.»

ب) æz sak-e læ tæ ra⁽¹¹⁾ da-tæ-k-emaæ.

۱-م-کردن - ناکامل - اشتقاقی برای تو برای مفعولی - ساک من
«من ساک رو برای تو پایین می‌آرم.»

در جدول (۱) فعل‌های *hel-ferin*, *hel-dayin*, *hel-čenin*, *væ-gæranden*, *væ-gærin* و *ti-kæten* شبیه (۷.الف) رفتار می‌کنند و دست‌کم فعل‌های *ti-keren* و *ra-buyin* شبیه (۷.ب) هستند. فعل‌های *de-xesten*, *li-xesten*، *væ-dæ-xesten* و *væ-jæneqin* نیز به اعتبار اینکه ظاهراً ریشه‌شان کاربرد مستقلی ندارد و معنای حرکتی در آنها به دلیل حضور پیشوند اشتقاقی شکل می‌گیرد، در واقع شبیه (۷.ب) رفتار می‌کنند. حتی *væ-ræšin* هم نوعی فعل حرکتی است و به (۷.ب) شباهت دارد.

۴-۲-۳- رویدادهای تحقیقی

چنان‌که در بخش (۲) اشاره شد، این رویدادها، اولاً مستلزم صرف زمانی برای وقوعشان هستند و ثانیاً، وقوع آنها مساوی با رسیدن رویداد به یک نقطه پایان است (درباره این دو ویژگی، نک. MacDonald, 2008؛ Travis, 2010). سازوکارهای شکل‌گیری این رویدادها که در داده‌های پژوهش مشاهده می‌شود، حاکی از دخالت مفعول و تأثیرگذاری آن است. اگر مفعول، اسم غیرقابل شمارش (مانند جمله ۸.الف) یا اسم جمع (غیرمفرد) (مانند جمله ۸.ب) باشد، رویداد

حاصل معمولاً تحقیقی خواهد بود. همچنین اگر ماهیت کاربردشناختی مفعول، مستلزم صرف زمان برای انجام فعل باشد (مانند جمله ۸.ب)، همواره رویداد تحقیقی خواهیم داشت.

۸.الف) berenj-e hel-čen-in.

ج۳- گذشته.چیدن-اشتهاقی مفعولی-برنج
«برنج رو پاک کردند.»

ب) bæz-an ti-kæ aqol-e.
غیرفاعلی-آغل [م]کردن-اشتهاقی جمع-گوسفند
«گوسفندها رو بنداز تو آغل.»

پ) æwana dar-e hel-ker-en.
ج۳- گذشته.کندن-اشتهاقی مفعولی-درخت آنها
«اونها درخت رو کندند.»

فعل *hel-čenin* (برچیدن) اگر با یک مفعول مفرد مانند *dænay* (دانه) به کار برود، مانند افعال بخش (۲-۲-۴) حصولی خواهد بود، ولی در جمله (۸.الف) نوع مفعول باعث شده که یک رویداد تحقیقی شکل گیرد. به بیان فنی‌تر، مفعول در این جمله نقش پذیرنده/افزایشی^۱ دارد، یعنی به طور فزاینده‌ای تحت تأثیر فعل قرار می‌گیرد و به تدریج، حجم بیشتری از مفعول («برنج») «پاک می‌شود» تا اینکه رویداد به نقطه پایان خود می‌رسد (برای توضیح نظری مفصل‌تر درباره این اصطلاح، نک. Rothstein, 2012؛ برای مصادیق این پدیده رویدادی در زبان فارسی، نک. چراغی و کریمی دوستان، ۱۳۹۲: ۵۸-۵۹ و مفیدی، ۱۳۹۶: ۳۳۲-۳۳۵). همتای ساده این فعل (*čenin*: چیدن) نیز خوانش تحقیقی دارد و همانند فعل پیشوندی، مفعول پذیرنده افزایشی می‌گیرد^(۱۲). در واقع، پیشوند فعل، تغییری در گونه رویداد جمله نداده و صرفاً باعث تغییر در معنای فعل شده است. در جمله (۸.ب) نیز تعدد مصداق‌هایی که تحت عمل فعل قرار می‌گیرند (گوسفندها)، مانع شکل‌گیری خوانش حصولی می‌شود، زیرا برخلاف افعال حرکتی (مذکور در بخش ۲-۲-۴)، دیگر یک حرکت واحد و لحظه‌ای به منزله تکمیل وقوع فعل نیست (در مورد تأثیر جمع بودن گروه اسمی مفعول، نک. Verkuyl, 1993). در این مورد، همتای ساده فعل (*keren*: کردن) بسیار پرکاربرد است و نمی‌توان خوانش رویدادی واحدی به آن نسبت داد، ولی معمولاً بیانگر یک رویداد فعالیت یا تحقیقی است. در جمله (۸.ب) مشخصاً نوع مفعول را می‌توان مسؤول ایجاد خوانش تحقیقی دانست.

1. incremental theme

جمله (۸پ) هم نمایانگر تأثیر عوامل موقعیتی در شکل‌گیری خوانش رویداد است و با توجه به همتای ساده فعل (keren: کردن)، ایجاد خوانش تحقیقی را نمی‌توان به پیشوند فعل نسبت داد. در واقع، در اینجا ماهیت کاربردشناختی مفعول، مسئول ایجاد خوانش تحقیقی است، نه پیشوند فعل. در مقابل، اگر جمله‌ای شبیه (۹) داشته باشیم، خوانش حاصل، حصولی خواهد بود، زیرا این فعل معمولاً طی یک حرکت واحد انجام می‌شود (مگر آنکه بافت زبانی، صراحتاً زمانی را برای وقوع رویداد در نظر بگیرد). در این جمله نیز ماهیت کاربردشناختی مفعول، تأثیر اصلی را در تعیین گونه رویداد بر عهده دارد و پیشوند فعل، نقشی در این خصوص ندارد.

۹) dænæ-ye suræt-i xo hel-mæ-kæ.

[م]کردن-نهی-اشتقاقی خود اضافه-صورت اضافه-دانه

«جوش صورتتو نکن.»

از سوی دیگر، برای اثبات تحقیقی بودن رویداد، آزمون «تکمیل بودن/ نبودن رویداد» در مطالعات حوزه ساخت رویداد معرفی شده است (برای مثال‌های انگلیسی، نک. Arche, 2006: 47). براساس این آزمون، رویدادهای تحقیقی، پس از وقوعشان تکمیل شده‌اند و دیگر نمی‌توانند تداوم پیدا کنند. در واقع، اگر در بافت زبانی، به ادامه یافتن آنها اشاره شود، به منزله تکرار رویداد قبلی است؛ یعنی یک رویداد جدید محسوب می‌شود، نه تداوم رویداد قبلی. مثلاً جمله (۸پ) تحقیقی است، زیرا بند دوم جمله (۱۰) چنین تعبیر می‌شود که فاعل‌ها در حال کندن درخت جدیدی هستند، نه درخت قبلی (که کندن آن قبلاً تکمیل شده بود):

۱۰) æwana dar-e hel-ker-en. hænuz ji hel-tæ-kæ-næ.

۳-کندن-ناکامل-اشتقاقی هم هنوز ۳-گذشته-کندن-اشتقاقی مفعولی-درخت آنها

«اونها درخت رو کنند. هنوز هم دارند می‌کنند.»

۵- سهم معنایی پیشوندها در ساخت رویداد

در این بخش، از طریق مقایسه نمونه‌های هر پیشوند در جدول (۱) و همچنین مقایسه خوانش رویدادی این نمونه‌ها در بخش (۴)، تلاش خواهیم کرد که میزان دخالت هر پیشوند در شکل‌گیری معنای نمونه‌هایش و نیز سهم معنایی آن در ساخت رویداد را تعیین کنیم.

۵-۱- پیشوند vae-

● در دو فعل vae-gæranden و vae-gærin ریشه فعل‌ها حرکتی است و خوانش معمول فعالیت دارند (gærin به معنای «چرخیدن» و «گردش کردن» و gæranden به معنای «چرخاندن» و «به گردش بردن»^(۱۳)). اعمال کردن آزمون «تکمیل بودن/ نبودن رویداد» نشان می‌دهد که فعل ساده gærin خوانش فعالیت دارد، زیرا این رویداد، فاقد نقطه پایان است و در هر مقطعی از وقوعش می‌توان ادعا کرد که چنین رویدادی اتفاق افتاده‌است. این خوانش در جمله (الف.۱۱) نشان داده شده‌است. در مقابل، جمله (ب.۱۱) نشان می‌دهد که پیشوند vae- مفهوم «جهت معکوس (رو به عقب)» را به حرکت اضافه کرده و باعث حصولی شدن کل ترکیب شده‌است. در این جمله، آزمون «تکمیل بودن/ نبودن رویداد» منجر به ایجاد یک بافت غیرطبیعی شده‌است، زیرا شنونده با دریافت اطلاعاتی در مورد وقوع قطعی یک فعل حصولی، دیگر انتظار ندارد که آن رویداد همچنان در حال وقوع باشد^(۱۴). به بیان ساده‌تر، اجرای آزمون مذکور بر رویدادهای فعالیت، تحقیقی و حصولی، منجر به شکل‌گیری خوانش‌های متفاوتی می‌شود؛ زیرا رویدادهای فعالیت اصولاً تکمیل نمی‌شوند (مانند الف.۱۱)، رویدادهای تحقیقی اصولاً تکمیل می‌شوند (مانند ۱۰) و رویدادهای حصولی نیز به صورت لحظه‌ای تکمیل می‌شوند و دیگر قابلیت امتداد ندارند (مانند ۵ و ۷ الف-ب).

bae æli ra do sa?æt gær-ini, hænuz ji tæ-gær-eni. (الف.۱۱)

ا-ج-گشتن-ناکامل هم هنوز ا-ج-گذشته-گشتن ساعت دو همراه علی با

«با علی دو ساعت گردش کردیم، هنوز هم داریم می‌گردیم.»

mæryæm vae-gær-i, hænuz ji vae-tæ-gær-iyæ. (ب)

۳-م-گشتن-ناکامل-اشتقاقی هم هنوز [۳]گذشته-گشتن-اشتقاقی مریم

«مریم برگشت، هنوز هم داره برمی‌گرده.»

- سه فعل ræšîn, šarten و jæneqin به ادعای گویشوران، به‌عنوان فعل ساده کاربرد ندارند و در مورد خوانش رویدادی‌شان نیز نمی‌توان اظهار نظر کرد. در مجموع، در این سه فعل پیشوندی ظاهراً معنای شفاف و مستقلی نمی‌توان برای vae- پیشنهاد کرد.
- در فعل پیشوندی vae-dæ-xesten نیز سهم معنایی vae- در کل ترکیب، مشخص نیست. حتی اگر dæ- تکواژگونه‌ای از de- باشد (یعنی dæ-xesten صرفاً گونه دیگری از فعل

پیشوندی *dæ-xesten* به معنای «زدن» باشد، باز هم معنای مشخص و مستقلی برای *væ-* نمی‌توان پیشنهاد کرد. جمله (۱۲) نمونه‌ای از این فعل است:

۱۲) *æz derav-e læ kif-i xo væ-dæ-xest-em.*

۱-م-گذشته.زدن-اشتهاقی-اشتهاقی خود اضافه-کیف از مفعولی-پول من
«من پول رو از کیفم درآوردم.»

۵-۲- پیشوند *hel-*

● ریشه‌های *anin* (آوردن)، *čenin* (چیدن)، *dayin* (دادن) و *ferin* (پریدن)، فعل حرکتی و دارای خوانش حصولی‌اند. در همه آنها، پیشوند *hel-* مفهوم «جهت رو به بالا» را به ترکیب می‌افزاید. با این حال، در بعضی معناهای بعضی نمونه‌ها (مانند جمله ۶الف) حضور این معنای جهت‌ی، کمتر ملموس است (هرچند وقوع این رویداد نیز به لحاظ فیزیکی، متضمن «برداشتن دانه‌های اضافی و زاید» است).

● در فعل *hel-keren* ریشه فعل (به معنای «کردن») معمولاً بیانگر یک رویداد فعالیت یا تحقیقی است. در اینجا نیز پیشوند *hel-* مفهوم «جهت رو به بالا» را به ترکیب اضافه کرده و همچنین خوانش فعل پیشوندی را به حصولی (با معنای حرکتی) تبدیل کرده‌است.

۵-۳- پیشوند *ra-*

● چنان‌که در بخش (۲-۲-۴) بیان شد، فعل *buyin* (به معنای «شدن») حصولی است و معنای حرکتی ندارد. ظاهراً در فعل *ra-buyin* (بلند شدن) که مشخصاً معنای حرکتی دارد، پیشوند *ra-* به کل ترکیب، مفهوم «حرکت رو به بالا/ جلو» داده‌است.

● براساس توضیحات بخش (۱-۲-۴)، فعل *kæten* در گونه‌های مختلف کردی (به صورت *kæten* یا *kæften*) به معنای «افتادن» است و یک فعل حرکتی با مفهوم «جهت رو به پایین» است. در پیکره پژوهش حاضر فقط یک کاربرد سنگین برای فعل *kæten* دیده شد که خوانش ایستا دارد (جمله ۱۳ زیر). پس در فعل پیشوندی *ra-kæten* نمی‌توان معنای مشخصی را به *ra-* نسبت داد.

۱۳) *læ sær x^wæ kæten-æ.*

تام-۳-گذشته.ماندن خود سر بر
«سر جاشون موندهن.»

۵-۴- پیشوند ti-

• **keren** در فعل‌های پیشوندی (نک. نمونه‌های بخش ۵-۲) خوانش تحقیقی یا حصولی دارد و فعل حرکتی نیست. ظاهراً پیشوند **ti-** به ترکیب **ti-keren** مفهوم «حرکت رو به داخل» می‌دهد و یک رویداد حصولی می‌سازد.

• اگر **kæten** معنای «حرکت رو به پایین» و خوانش حصولی داشته باشد (نک. توضیحات بخش ۵-۳)، پیشوند **ti-** به ترکیب **ti-kæten** مفهوم «جهت رو به داخل» می‌دهد، ولی مفهوم اولیه ریشه (حرکت رو به پایین) هم همچنان حفظ می‌شود.

۵-۵- پیشوند ru-

• مفهوم «نشستن» فقط به صورت فعل پیشوندی به کار می‌رود و **nešten** به‌عنوان فعل ساده کاربرد ندارد. بنابراین، به استناد داده‌های پیکره نمی‌توان معنایی را به **ru-** منتسب کرد. قبلاً نمونه‌ای از این فعل در (۴.ب) ارائه شد.

۵-۶- پیشوند li-

• ظاهراً در گونه مورد نظر، **xesten** به‌عنوان فعل ساده کاربرد ندارد. پس در ترکیب **li-xesten** نیز نمی‌توان معنای مستقلی برای پیشوند **li-** در نظر گرفت و صرفاً می‌توان کل ترکیب را فعل حرکتی دانست. نمونه‌ای از این فعل در (۳.ب) آمده‌است.

۵-۷- پیشوند dae-/de-/da-

• فعل‌های **da-keren** و **de-xesten** مفهوم حرکتی و جهتی دارند. از آنجاکه **xesten** کاربرد مستقلی ندارد^(۱۵) (نک. بخش ۵-۶) و **keren** فاقد معنای حرکتی است (نک. بخش‌های ۵-۲ و ۵-۴)، احتمالاً باید مفهوم «حرکت رو به پایین» را به پیشوندهای **da-** و **de-** نسبت داد. بنابراین، دور از ذهن نیست که این دو صورت آوایی را تکواژگونه‌های یک تکواژ واحد بدانیم؛ هرچند با قطعیت نمی‌توان چنین حکمی داد.

• با توجه به توضیحات بخش (۵-۱)، در فعل **væ-dæ-xesten** پیشوند **væ-** معنای مشخصی ندارد. همچنین بین معنای **de-xesten** (پایین کشیدن) و **væ-dæ-xesten** (بیرون آوردن) نیز نمی‌توان ارتباط واضحی برقرار کرد؛ هرچند هر دوی آنها فعل حرکتی با مفهوم جهتی‌اند. براین‌اساس آیا **de-xesten** و **dæ-xesten** صورت‌های آوایی مختلفی از یک ترکیب واحدند؟ در اینجا هم دور از ذهن نیست که چنین باشد.

۶- نتیجه‌گیری

براساس تحلیل داده‌های پیکره پژوهش در بخش‌های (۴) و (۵)، پنج پیشوند از هفت پیشوند اشتقاقی که در جدول (۱) معرفی شد، حداقل در بعضی معانی‌شان «مفهوم جهتی» دارند: væ- (به عقب)، hel- (به بالا)، ra- (به بالا/جلو)، ti- (به داخل) و dæ-/de-/da- (به پایین). در این نمونه‌ها معمولاً رویداد حصولی ایجاد می‌شود؛ مگر آنکه بافت زبانی یا موقعیتی باعث ایجاد رویداد تحقق‌ی شود. بنابراین، خوانش حصولی، غالب‌ترین خوانش رویدادی در افعال پیشوندی مورد نظر است. علت این غلبه احتمالاً ماهیت «حرکت در جهت خاصی» است که مستلزم صرف انرژی فیزیکی است و در کوتاه‌ترین زمان ممکن وقوع می‌یابد. غیاب رویدادهای فعالیت در افعال پیشوندی نیز می‌تواند با همین توضیح مرتبط باشد. با این حال، از دید نگارندگان، تبیین علت این دو رفتار (غلبه رویدادهای حصولی و غیاب رویدادهای فعالیت) نیازمند بررسی بیشتر در مطالعات آینده است و نظریه‌های شناختی نیز قطعاً می‌توانند به این بحث کمک کنند.

از سوی دیگر، در بعضی از معانی پنج پیشوند جهتی فوق‌الذکر و همچنین در نمونه‌های پیشوندهای ru- و li-، ظاهراً پیوند معنایی قوی‌تری بین پیشوند و جزء فعلی برقرار شده و در واقع، در کل فعل پیشوندی، درجه بیشتری از واژگانی‌شدگی^۱ رخ داده‌است (برای معرفی پدیده معنایی همجوشتی^۲ بین اجزای فعل مرکب در زبان فارسی، نک. کریمی، ۱۹۹۷؛ برای بحث درباره واژگانی‌شدگی در افعال پیشوندی زبان فارسی، نک. بهرامی خورشید و نامداری، ۱۳۹۸). در نتیجه، در این نمونه‌ها سهم معنایی پیشوند و جزء فعلی را نمی‌توان تفکیک کرد و سهم خوانش رویدادی پیشوند را نیز نمی‌توان تعیین کرد.

پی‌نوشت

۱. براساس دسته‌بندی‌های نظری، وندهای اشتقاقی را می‌توان به دو دسته اولیه (غیرخنثی) و ثانویه (خنثی) تقسیم کرد. دسته اول معمولاً معناهای پیش‌بینی‌ناپذیر و غیرانباشتی (non-compositional) ایجاد می‌کند (نک. Aronoff, M. & K. Fudeman, 2011: 82-86). در مجموع، بعضی وندهای اشتقاقی باعث تغییر مقوله واژگانی پایه خود می‌شوند و بعضی آن را تغییر نمی‌دهند (Haspelmath & Sims, 2010: 96-98).

۲. telic؛ نک. تعاریف نظری بخش (۲).

1. lexicalization
2. fusion

۳. تا جایی که نگارندگان اطلاع دارند، تاکنون پژوهشی درباره تأثیر احتمالی کردی و زبان‌های منطقه گیلان بر یکدیگر در حوزه واژگان یا دستور زبان انجام نشده است.
۴. رضایی و مکارمی (۱۴۰۰) افعال لحظه‌ای را به دو زیرگروه نقطه‌اوجی (culmination) و رویدادی (happening) تقسیم کرده‌اند. از زیرگروه اول می‌توان به «رسیدن» و «بردن (در مسابقه)» و از زیرگروه دوم به «تشخیص دادن» و «منفجر شدن» اشاره کرد.
۵. این ادعا احتمالاً به این معناست که جزء غیرفعلی فعل مرکب به لحاظ نحوی به منزله مفعول برای فعل سبک است.
۶. داور ناشناس مقاله تذکر دادند که بعضی تکواژهای مقید می‌توانند در بین جزء غیرفعلی و جزء فعلی ظاهر شوند و این رفتار، نشان‌دهنده آن است که جزء غیرفعلی، یک تکواژ آزاد (از نوع ادات) است. ایشان به عنوان مثال به وندهای تصریفی (مانند وند نمود در جمله ۲.ب و همچنین وند نفی) و واژه‌بست‌ها (مانند hæ-l-əm gert در کردی و «برش داشتیم» در فارسی) اشاره کردند. از دید نگارندگان، این رفتارهای ساخت‌واژی می‌تواند پیامد ویژگی‌های خاص وندهای تصریفی و واژه‌بست‌های مذکور نیز باشد. مثلاً در غیاب متون تاریخی در زبان کردی می‌توان به رفتارهای تاریخی زبان فارسی اشاره کرد که در آن، وندهای تصریفی در اوایل دوره نو در جایگاه قبل از جزء غیرفعلی افعال مرکب نیز می‌آمدند و به تدریج در کنار ریشه فعل تثبیت شدند (نک. نغزگوی کهن، ۱۳۸۷). همچنین واژه‌بست‌های فارسی از جایگاه شماره دو (جایگاه واکرناگل) به سمت فعل حرکت کردند (نک. مفیدی، ۱۳۸۶) و اکنون گاهی بین جزء فعلی و غیرفعلی و معمولاً پس از ریشه فعل ظاهر می‌شوند. در هر حال، هرگونه بازنگری در دیدگاه غالب در خصوص افعال پیشوندی، نیازمند پژوهش گسترده است.
۷. برچسب مقوله این عناصر، یعنی مقید یا آزاد بودن جزء غیرفعلی، هیچ تأثیری در رفتار معنایی و رویدادی‌شان نخواهد داشت. به بیان دیگر، صرف نظر از اینکه این عناصر، وند اشتقاقی باشند یا ادات محسوب شوند، سهمی در خوانش معنایی و رویدادی کل ترکیب خواهند داشت که وابسته به برچسب مقوله‌ای‌شان نیست.
۸. این قیدها اصولاً با رویدادهای ناهدفمند (ایستاه‌ها و فعالیت‌ها) کاملاً سازگارند و با رویدادهای هدفمند غیرلحظه‌ای (یعنی تحقق‌ها) نیز ممکن است تحت شرایطی به کار روند (نک. Rothstein, Phillip, 1999). (2004).

9. hæva sar bu.

(هوا سرد بود.)

۱۰. افعال حرکتی در کاربردهای مجازی (غیرفیزیکی) نیز معمولاً خوانش حصولی دارند؛ مانند جمله زیر:

gæp-i wi hel-ani-yæ læ me ra tæ-bi-yæ.

م-گفتن-ناکامل برای من برای [م]ام-گذشته.آوردن-اشتقاقی او اضافه-حرف

«حرف اونو ورداشته [=کپی کرده] برا من می‌گه.»

۱۱. کاربرد læ tæ ra نمونه‌ای از حرف اضافه گسسته (پیرا اضافه [cicumposition]) است.

12. æm siban čenini.

(ما سیب‌ها را چیدیم.)

۱۳. در داده‌های پیکره، هیچ نمونه‌ای از فعل *gærin* (گشتن) به عنوان «فعل ربطی» (در معنای تبدیل شدن) یافت نشد و گویشوران مصاحبه‌شونده نیز وجود چنین کاربردی را تأیید نکردند.
۱۴. برای نشان دادن اینکه جمله خوانش طبیعی و قابل درک ندارد، از نماد # استفاده شد.
۱۵. در بعضی گونه‌های کردی، *xesten* به عنوان فعل ساده به معنای «نداختن» نیز کاربرد دارد (برای نمونه، نک. مرادی، ۱۳۹۴: ۱۹۲-۱۹۵؛ علی‌یاری بابلقانی، ۱۳۹۶: ۲۷۴-۲۷۷).

منابع

- ابوالحسنی چیمه، ز. ۱۳۹۰. «انواع نمود واژگانی در افعال فارسی»، *ادب فارسی*، ۱۹۳: ۱۰۱-۱۲۰.
- احسانی، آ. ۱۳۸۴. *مقایسه دستوری فارسی میانه با زبان کردی امارلویی گیلان*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد فرهنگ و زبان‌های باستانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ارانسکی، ی. م. ۱۳۷۸. *زبان‌های ایرانی*، ترجمه ع. صادقی، تهران: سخن.
- اسماعیلی، م. م. ۱۳۹۰. *گنجینه گویش‌های ایرانی (استان اصفهان ۱)*، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- برجیان، ح. ۱۳۹۴. *گنجینه گویش‌های ایرانی (استان اصفهان ۲)*، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- بهرامی خورشید، س. و ا. نامداری. ۱۳۹۸. «بررسی افعال پیشوندی در زبان فارسی از منظر صرف ساخت»، *زبان‌ها و گویش‌های غرب ایران*، ۷ (۲۵): ۳۵-۵۵.
- توحیدی، ک. ۱۳۷۰. *حرکت تاریخی کرد به خراسان*، مشهد: دانشگاه فردوسی.
- چراغی، ز. و غ. ح. کریمی دوستان. ۱۳۹۲. «طبقه‌بندی افعال زبان فارسی براساس ساخت رویدادی و نمودی»، *پژوهش‌های زبانی*، ۴ (۲): ۴۱-۶۰.
- رضایتی کیشه‌خاله، م. و م. دیان. ۱۳۸۸. «فعل‌های پیشوندی در آثار منثور فارسی از آغاز تا پایان قرن پنجم»، *دستور*، ۵: ۲۷-۵۰.
- رضایتی کیشه‌خاله، م. و م. اصغرزاده. ۱۳۹۵. «مقایسه گویش کرمانجی رودبار با گویش‌های کرمانجی خراسان»، *زبان‌شناسی و گویش‌های خراسان*، ۱۴: ۵۱-۷۵.
- رضایی، و. و ژ. مکارمی. ۱۴۰۰. «برهم‌کنش فعل‌های لحظه‌ای و انواع نمود دستوری»، *زبان‌پژوهی*، ۴۰: ۱۹۹-۲۲۵.
- رنجبر، و. ۱۳۸۸. *دستور زبان کردی (گویش کرمانشاهی)*، تهران: هرمس.
- زارعی، س. ۱۳۹۷. *بررسی افعال مرکب و پیشوندی در زبان کردی (لهجه کلهری) با تکیه بر آثار ادبی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه ایلام.

- زمانی سبینی، ا. ۱۴۰۰. *ساخت رویداد افعال پیشوندی در کردی کرمانجی رودبار*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی.
- سبزعلیپور، جهان‌دوست. ۱۳۹۴. *گنجینه گویش‌های ایرانی (تاتی خلخال)*، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- شرفکندی، ع. ۱۳۶۹. *فرهنگ کردی-فارسی*، تهران: سروش.
- شقاقی، و. ۱۳۸۶. *مبانی صرف*، تهران: سمت.
- طاهری، ح. ۱۳۸۶. «بررسی تحلیلی و تاریخی فعل‌های پیشوندی در زبان فارسی»، *نشریه دانشکده ادبیات دانشگاه شهید باهنر کرمان*، ۲۱ (پیاپی ۱۸): ۱۱۳-۱۳۵.
- علی‌یاری بابلقانی، سلمان. ۱۳۹۶. *گنجینه گویش‌های ایرانی (هفت گویش از حاشیه زاگرس)*، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- کبودی، ف. ۱۳۹۰. *بررسی ساختار فعل در گویش کردی کرمانشاهی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه رازی.
- کلباسی، ا. ۱۳۸۶. *وندهای اشتقاقی در لهجه‌ها و گویش‌های ایرانی و کاربرد آنها در واژه‌سازی*، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- ماهوتیان، ش. ۱۳۷۸. *دستور زبان فارسی از دیدگاه رده‌شناسی*، ترجمه م. سمائی، تهران: نشر مرکز.
- مدرسی قوامی، گ. ۱۳۹۶. *راهنمای آوانویسی و واج‌نویسی زبان فارسی*، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- مرادی، م. ر. ۱۳۹۴. *گنجینه گویش‌های ایرانی (استان کرمانشاه)*، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- مردوخی، ه. ۱۳۹۱. *بررسی وندها و جایگاهشان در ساخت‌های واژگانی کردی سورانی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه کردستان.
- مفیدی، ر. ۱۳۸۶. «تحول نظام واژه‌بستی در فارسی میانه و نو»، *دستور*، ۳: ۱۳۳-۱۵۲.
- مفیدی، ر. ۱۳۹۰ الف. *ساخت رویداد و عوامل سازنده آن در زبان فارسی*، پایان‌نامه دکتری زبان‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس.
- مفیدی، ر. ۱۳۹۰ ب. «بودن و داشتن: دو فعل ایستای فارسی»، *دستور*، ۷: ۵۸-۸۹.
- مفیدی، ر. ۱۳۹۶. «تمایز لازم-متعدی در فعل‌های ساده فارسی از منظر ساخت رویداد». در م. ر. رضوی و م. صنعتی (ویراستاران)، *جشن‌نامه دکتر محمد دبیرمقدم (مجموعه مقالات زبان‌شناختی)*، ۳۱۵-۳۴۵. تهران: کتاب بهار.
- مفیدی، ر. و ز. ربانی. ۱۳۹۹. «تعامل خوانش ماضی نقلی با گونه رویداد افعال ساده در زبان فارسی»، *پژوهش‌های زبان‌شناسی*، ۲۲: ۲۰۱-۲۱۶.

- ملکیان، ک. ۱۳۹۲. *ساختمان فعل در گویش کردی دینوری*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه رازی.
- نجفیان، آ. ۱۳۹۱. *زبان‌ها و گویش‌های خراسان*، تهران: کتاب مرجع.
- نغزگوی کهن، م. ۱۳۸۷. «از واژه‌بست تا وند تصریفی: بررسی تحول تاریخی بعضی واژه‌بست‌های فارسی جدید»، *دستور*، ۶: ۷۷-۹۹.
- Arche, M. J. 2006. *Individuals in time: Tense, aspect and the individual/stage distinction*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Aronoff, M. & K. Fudeman. 2011. *What is morphology*, 2nd ed. UK: Wiley-Blackwell.
- Arsenijević, B. 2007. "Slavic verb prefixes are resultative". In L. de Saussure, J. Moeschler & G. Puskas (eds.), *Tense, mood and aspect: Theoretical and descriptive issues*, 197-213. Amsterdam & New York: Rodopi.
- Comrie, B. 1976. *Aspect*. Cambridge: University Press Cambridge.
- Fillip, H. 1999. *Aspect, eventuality types and nominal reference*. New York & London: Garland Publishing.
- Folli, R., H. Harley & S. Karimi. 2005. "Determinants of event type in Persian complex predicates". *Lingua*, 115: 1365-1401.
- Gündoğdu, S. 2015. "Noun-verb complex predicates in Kurmanji Kurdish: A syntactic account", *Proceedings of ConSole XXIII*, 279-301.
- Haig, G. L. J. 2008. *Alignment change in Iranian languages: A construction grammar approach*. New York: Mouton de Gruyter.
- Hale, K. & S. J. Keyser. 2002. *Prolegomenon to a theory of argument structure*. Cambridge, MA: MIT press.
- Haspelmath, M. & A. D. Sims. 2010. *Understanding morphology*, 2nd ed. UK: Hodder Education.
- Husband, E. M. 2012 "Stages of individuals and the composition of states". *The Linguistic Review*, 29(3): 375-395.
- Karimi, S. 1997. "Persian complex verbs: Idiomatic or compositional?", *Lexicology*, 3: 273-318.
- Kempchinsky, P. & R. Slabakova. 2005. *Aspetual Inquiries*. Dordrecht: Springer.
- Kiss, K. É. 2008. *Event structure and the left periphery*. Dordrecht: Springer.
- MacDonald, J. E. 2008. *The syntactic nature of inner aspect*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- McCarus, E. N. 2009. "Kurdish". In G. Windfuhr (ed.), *The Iranian languages*, 587-633. London & New York: Routledge.
- Mehrbakhsh, I. 1393[2014]. *A study of morphology, syntax and semantics of complex verbs in Kurmanji Kurdish*. M.A thesis in Linguistics, Payame Noor University.
- Rothstein, S. D. 2004. *Structuring events: A study in the semantics of lexical events*. Cornwall: Blackwell Publishing.

- Rothstein, S. 2012. "Another look at accomplishments and incrementality". In V. Demonte & L. McNally (eds.), *Telicity, change, and state: A cross-categorical view of event structure*, 60-102. Oxford: Oxford University Press.
- Slabakova, R. 2005. "Perfective prefixes: What they are, what flavors they come in, and how they are acquired?" In *Formal approaches to Slavic linguistics 13: The South Carolina meeting*, 324-341. Ann Arbor, US: Michigan Slavic Publications.
- Telegdi, Z. 1955. "Beiträge zur historischen Grammatik des Neupersischen I. Über die Partikelkomposition im Neupersischen". *ALH*, 5: 67-183.
- Thackston, W. M. 2006. *Kurmanji Kurdish: A reference guide with selected readings*. New York: Renas Media.
- Thompson, E. 2005. *Time in natural language: Syntactic interfaces with semantics and discourse*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Travis, L. 2010. *Inner Aspect: The articulation of VP*. Dordrecht: Springer.
- Truswell, R. (ed.). 2019. *The Oxford handbook of event structure*. Oxford: Oxford University Press.
- Vendler, Z. 1957. "Verbs and times". *The Philosophical Review*, 66: 143-60. Reprinted in: 1967. *Linguistics in philosophy*. Ithaca, New York: Cornell University Press.
- Verkuyl, H. J. 1993. *A theory of aspectuality: The interaction between temporal and atemporal structure*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Windfuhr, G. L. 1979. *Persian grammar: History and state of its study*. The Hague: Mouton Publishers.
- Windfuhr, G. (ed.). 2009. *The Iranian languages*. London & New York: Routledge.
- Yousef, S. 2018. *Persian: A comprehensive grammar*. London & New York: Routledge.
- Zinova, Y. 2021. *Russian verbal prefixation: A frame semantic analysis*. Berlin: Language Science Press.

روش استناد به این مقاله:

زمانی سبینی، ا. و مفیدی، ر. ۱۴۰۱. «ساخت رویداد افعال پیشوندی در کردی کرمانجی گیلان»، *زبان فارسی و گویش‌های ایرانی*، (۱۳): ۱۴۷-۱۷۱. DOI:10.22124/plid.2022.22691.1611

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

